

ТРАДИЦИИ И КУЛТУРА НА РОМСКИЯ ЕТНОС. МЕТОДИ ЗА МОТИВАЦИЯ НА РОМСКОТО НАСЕЛЕНИЕ ЗА УЧАСТИЕ В КУЛТУРНИ ПРОЯВИ

3 май 2023 г., с. Огняново

Проект BGCULTURE-3.001-0009 „Изкуство и култура за всички“ по Програма „Културно предприемачество, наследство и сътрудничество“ се финансира от Исландия, Лихтенщайн и Норвегия по линия на Финансовия механизъм на ЕИП 2014-2021 г.

Митове и реалности

1. Какво знаем за ромската общност?
2. Кои са източниците на информация, които ползваме?
3. Как верифицираме информацията?

Относителен дял на населението от трите основни етнически групи

- Българската етническа общност преобладава във всички области с изключение на областите Кърджали и Разград, където тя формира съответно 29.0 и 39.7% от населението на областта.
- Лицата, самоопределили се към турската етническа общност, са концентрирани териториално главно в областите Кърджали (64.5%), Разград (50.4%), Търговище (37.7%), Силистра (37.1%) и Шумен (31.3%). Общо в петте области живее почти половината от населението, самоопределило се към турската етническа група - 48.4%
- Лицата от ромската етническа група са разпределени териториално във всички области на страната. Най-голям е дялът на ромския етнос в областите Сливен - 15.3%, и Монтана - 11.5%, следвани от Шумен - 8.0%, Добрич - 7.2%, и Ямбол - 7.1%

РОМИ

Понятието роми се използва като обобщаващо наименование, по-широко от групите със заявена ромска самоидентификация. То включва също групи с майчин език, различен от ромския, част от които заявяват друга предпочитана идентичност, различна от ромската. Затова се приема „името роми като обобщаващо както за българските граждани в уязвимо социално-икономическо положение, които се самоопределят като роми, така и за гражданите в сходна ситуация, които околното население определя като такива, независимо от начина на тяхното самоопределяне“ е прието в Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012–2020)

РОМСКИ ОБЩНОСТИ И ПОДГРУПИ

Подобно на ромите по света, в България ромите не са единна и еднородна, а хетерогенна общност, като най-важна от гледна точка на идентичност и норми на поведение е груповата принадлежност. В академичните изследвания съществуват различни класификации на ромските подгрупи

- Може да се приеме, че в България има над 20 ромски подгрупи, които се характеризират с голямо многообразие. Тези подгрупи приемат различни и често неромски наименования. Хората заявяват различна преферирана идентичност – ромска, собствено-групова, понякога българска, а многочислените турско-езични ромски общности предпочитат етнически неутралната идентичност като миллет и други сходни групи или самоидентификация като турци, макар че не са приемани от етническите турци, които ги смятат за роми.
- Подгрупите се различават също по традиционен поминък, произход (мястото, откъдето идват), религия и етно-културни кодове. Големи различия има при говоримия майчин език в подгрупите - от диалектите на ромския език, турски, влашки и вкл. български език, а в някои подгрупи или населени места ромите говорят само български и дори не владеят ромски език. Често ромите от различни подгрупи не общуват помежду си, браковете между тях са изключение

РОМИТЕ – ХОМОГЕННА ИЛИ РАЗНОРОДНА ОБЩНОСТ?

„Всички роми са еднакви“ е твърде широко разпространен сред мнозинството и другите етнически групи в България. Генерализирането на представите за ромите е породено от непознаването на ромите от страна на макрообществото и носи белезите на натрупаните в него стереотипи и предразсъдъци, обобщаващи поведението на най-маргинализираната част от ромските общности

ВЪТРЕШНО-ОБЩНОСТНА ЙЕРАРХИЯ МЕЖДУ СЕМЕЙСТВА И РОДОВЕ В РОМСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Вътрешно общностната йерархия между семействата/родовете се наблюдава във всяка махала, ромски квартал. В обобщен план вътрешната стратификация на авторитетите се формира от различни фактори и се обособяват поне две паралелни йерархии на влияния върху общността

- Първата е основана на високия общностен статус на родове/семејства, които традиционно са приети като авторитет в общността, който има определящо влияние върху нагласите, придържането или ревизията на традициите и общественото мнение в махалата
- Втората йерархия стъпва предимно на материалните възможности на семейството, които нерядко са продукт на сивата (и черната) икономика в сенчестия бизнес, лихварство и пр.

ОБОСОБЕНИ ОБЩНОСТИ И МАРГИНАЛИЗАЦИЯ

Ключовите характеристики на маргинализираните групи

Изследванията показват, че в почти всяка затворена общност/махала, са формирани зони на крайна бедност и маргинализация

- Трайно нарушените връзки на маргинализираната група, както със „своята“ общност, така и с макрообществото;
- Нагласите за бъдещето и мисленето „ден за ден“
- Задълбочаващи се различия в стандарта на живот спрямо останалата част от общността;
- Икономическите модели за достъп до доходи, трайна безработица и изолация от пазара на труда на всички поколения в домакинството;
- Доминиране на приоритетите за оцеляване на семейството за сметка на развитието и личностната реализация

Методи за мотивация на ромското население в културни прояви

На всяка стъпка от планиранто на културните прояви, а и на следващите етапи от програмата, е добре представителите на ромската общност да имат пълното усещане, че участието им е доброволно и значимо. Всеки от тях има право да откаже включване и да получи възможност за себеизразяване по време на всяка една от срещите. Техните решения, мнения и предложения са значими и допринасят за уникалното протичане на всяко планиране и изпълнение на културни прояви.

Насоки за прилагане на този принцип

- Включвайте представителите на ромска общност при въвеждането на правилата на провеждане на дискусиите по планиране.
- Включвайте в дискусиите само желаещи и винаги приоритизирайте тези представители, които са имали най-малко възможност за изява.
- Опитвайте се да запомняте казаното от представителите на общността (особено ако демонстрират знания или дават смислени предложения) и го използвайте по-нататък в планирането и изпълнението на проявите.
- Извличайте знанията от представителите на общността чрез насочващи въпроси (напр. Вместо директно да обясните нещо, питайте участниците, така че да ги насочите към отговора).
- Визуализирайте продуктите на представителите на общността от различните дейности по подходящ начин
- При планиране и изпълнение на конкретни действия, да се има в предвид характерните специфични особености на всяка под група на ромска общност
- Демонстрирайте уважение към историята и културните традиции на ромската общност, като се демонстрира познаване и признаване на историческата и културна идентичност на общността.

Адаптиране към груповата динамика

- При неспазване на правилата спокойно реферирайте към тях, като напомните на представителите на общността, че те сами са ги създали.
- Ако групата продължава да не спазва конкретно правило, питайте ги: „Искате ли да премахнем това правило от списъка?“ По този начин ще предизвикате дискусия с тях, чрез която те ще рефлектират върху поведението си и е възможно да го променят.
- Някои групи са свръх енергични и колкото и да рефлектират, трудно променят поведението си. В такъв случай, особено полезни са енерджайзъри, които изразходват част от излишната енергия, но и помагат за фокусиране на вниманието.
- Други групи пък са твърде тихи и плахи. В такива случаи са полезни енерджайзъри
- Идентифицирайте лидерите на групата и ги спечелете – това е най-бързият начин да овладеете трудна група. Например, ако някой от представителите на общността често ви провокира и това се харесва на групата, поздравете го за остроумието и по-късно му предложете лидерска роля при планирането и изпълнението на конкретни прояви
- Да съобразим планираните действия с културният календар на общността. Може да се проведе конкретна дискусия по темата.

Полезни връзки:

https://cega.bg/wp-content/uploads/2022/07/BG_CARE-4-TRUTH_book_web.pdf?fbclid=IwAR3G3XKWFjK1TAoaXdxqule5wur5JyDz0IS8lgrsGOwi94Ptm8ohtQQcfuE

ТРАДИЦИИ И КУЛТУРА НА РОМСКИЯ ЕТНОС. МЕТОДИ ЗА МОТИВАЦИЯ НА РОМСКОТО НАСЕЛЕНИЕ ЗА УЧАСТИЕ В КУЛТУРНИ ПРОЯВИ

3 май 2023 г., с. Огняново